Hotel Montecarlo

Amb la música

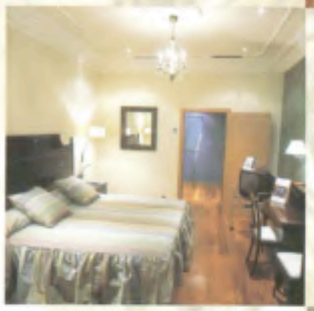

La Rambla, 124 - E-08002 - BARCELONA • Tel. 34-934 120 404 - Fax 34-933 187 323

e-mail: hotel@montecarlobcn.com

www.montecarlobcn.com

OBC

ORQUESTRA SIMFÒNICA DE BARCELONA I NACIONAL DE CATALUNYA

Director Titular Ernest Martínez Izquierdo

Principals Directors Invitats Franz-Paul Decker i Lawrence Foster

TEMPORADA

2002

2003

programa

9

Ajuntament de Barcelona Institut de cultura.

Generalitat de Catalunya Departament de Cultura

L'Auditori

ORQUESTRA SIMFÒNICA DE BARCELONA I NACIONAL DE CATALUNYA

Programa 9

L'Auditori. Sala Simfònica

Dissabte
16 de novembre
a les 19h

Diumenge
17 de novembre
a les 11h

Christian Lindberg
trombó

Ernest Martínez Izquierdo
director

Concert commemoratiu de l'any Gaudí
Exposició al foyer del violí "Gaudí" fet pel luthier Guillem Gecubí amb motiu de la donació de l'instrument al Museu de la Música de Barcelona

Durada aproximada del concert:
1ª part 46 minuts
Pausa 20 minuts
2ª part 42 minuts

I

Giacomo Rossini
(Pesaro, 1792 – Passy, París, 1868)

La gazza ladra Obertura (1817)

Leopold Mozart
(Augsburg, 1719 - Salzburg, (1787)

Concert per a trombó i orquestra (ed. 1762)
Allegro. Adagio. Menuetto

Christian Lindberg *trombó*

Luciano Berio
(Oneglia, Ligúria 1925)

Solo per a trombó i orquestra (2000) - 1ª audició

Christian Lindberg *trombó*

II

Joan Guinjoan
(Riudoms, Baix Camp, 1931)

Trencadís *Ballet de l'opera "Gaudí"* (1994)

Modest P. Mussorgski
(Karevo, Pskov, 1839 - Sant Petersburg, 1881)

Quadres d'una exposició (1874)
(orquestració de Maurice Ravel al 1922)

Passeig - Gnomus - Passeig - Il vecchio castello - Passeig - Tuileries - Bydlo - Passeig - Dansa dels pollets en llurs closques - Samuel Goldenberg i Schmuyle - El mercat de Limoges - Catacombae, sepulchrum romanum – Cum mortis in lingua tua - La cabana amb potes de gallina - La Gran Porta de Kíev.

Rossini *La gazza ladra (1817)*

Després d'haver-se trencat la cama a causa d'un dissortat afer domèstic —aquell maleït graó de marbre de l'escala principal—, el metge li havia recomanat repòs. Ai, las! Que n'era, de dolorós, haver de suportar —i sense poder-ne fugir— no ja les incomoditats de la cama enguixada, no, sinó aquells esgarips vocals de la diva italiana. Però, què més podia fer? Només la cadira de rodes li proporcionava un distanciament momentani d'aquella terrible quotidianitat. I per acabar-ho d'adobar, a la gran cantant li havien pispat les joies i tothom n'era sospitós. Qui podia haver estat el lladre? La minyona? El pianista? El fidel Nèstor? El vell professor de l'abric verd, potser? Sortosament, les brillants deduccions del xicot dels bombatxos el van conduir cap a la veritat. Ho havia fet una garsa! Les joies de la *signora* Castafiore s'havien pogut recuperar i, un cop més, en Tintín havia resolt l'enigma. El llop marí, l'entranyable capità Haddock, per fi podria descansar tranquil a la seva mansió de Moulinsart.
Amb aquest *divertimento* en família, Hergé retia homenatge a l'òpera de Rossini de la qual avui escoltaran l'obertura, una música d'idèntic caràcter festiu, on tot acaba amb un somriure. El tractament sonor està ideat per obtenir aquest resultat: l'inici amb el redoblament de tambors, signe inequívoc de l'aire marcial i indolent; el voleteig de les cordes, lleugeres com un ocell de debò; el tema burleta a càrrec de l'oboè, substituït pel clarinet en la reexposició.
Estiguin atents als *crescendi*, a la càrrega semàntica dels silencis, al magnífic domini en el tractament de les fustes.
I si tanquen els ulls, fins i tot és possible que visualitzin mentalment algunes seqüències cinematogràfiques. Recordaran, potser, Fellini i la música igualment desenfadada de Nino Rota —a mig camí entre la nostàlgia i el circ.
Un consell final: si volen riure de debò, cerquin els *Pecats de vellesa*, escrits per un Rossini ja retirat. Com a exemple, la cançó *Adieux à la vie!* (*Élégie sur une seule note*), el subtítol de la qual ja ho diu tot.

Leopold Mozart *Concert per a trombó i orquestra (ed. 1762)*

D'alguns personatges històrics, en tenim una imatge distorsionada per la literatura o el cinema. Qui no pensa en el vell Leopold com a progenitor cruel a la recerca del propi prestigi sustentat en el geni del jove Wolfgang? De fet, què recordem de la

producció de Mozart pare més enllà d'un mètode per tocar el violí o de la *Simfonia de les joguines* Ben poca cosa. En part, perquè el gruix dels seus manuscrits es va extraviar just quan començava a fer-se càrrec de l'educació del fill. Va renunciar, Leopold, a la seva carrera compositiva de manera conscient?
Difícilment es comprèn que, de la trentena de serenates que va compondre poc abans del naixement d'Amadeus, només ens n'hagi arribat una. El concert d'avui deriva d'aquest únic testimoni, una serenata en nou moviments escrita, probablement, entre el 1756-62, i de la qual els tres darrers temps eren interpretats per un trombó solista. Això explica també la inhabitual disposició *adagio, menuetto* i *allegro* per a una obra concertística.
El trombó no havia estat, fins aleshores, gaire afortunat en aquest gènere compositiu. Sovint se'l relegava exclusivament a l'àmbit religiós i ni tan sols la simfonia l'introduïa com a instrument de ple dret. Per què, doncs, aquest concert? Sembla que la presència del virtuós Thomas Gschladt va determinar no tan sols aquesta composició de Leopold Mozart, sinó també el concert de Michael Haydn del 1764, així com una obra anterior del *Kapellmeister* de la cort imperial vienesa, Georg Christoph Wagenseil. El manuscrit d'aquesta obra va ser trobat l'any 1970, i el mateix Christian Lindberg se'n féu càrrec, tant de l'edició de la partitura com de la composició de la *cadenza*.

Berio *Solo (2000)*

Berio ha conreat tots els gèneres, des de la música electroacústica fins a l'òpera. És també un dels compositors que millor ha tractat la veu gràcies a qui fou companya i dedicatària d'alguns dels seus treballs, la *mezzo* Cathy Berberian. Tampoc no ha tingut problema a l'hora de recórrer a materials de procedència ben diferent, ja sigui la música tradicional —a les *Folk Songs* (1964)— o les citacions de música d'altres compositors —Mahler, Ravel, Beethoven i d'altres que conviuen al tercer moviment de la *Sinfonia* (1968). Caldria afegir-hi també l'intent d'augmentar les possibilitats expressives dels instruments convencionals, fet que es materialitza en el tractament virtuosístic de cadascuna de les *sequenza* per a instrument solista. Sovint, a més, la seva producció va acompanyada d'un sentit de l'humor molt proper, que permet connectar amb el públic malgrat les complexitats de forma i llenguatge.
L'obra *Solo* és fruit d'un encàrrec de la International Trombone Association. Va ser l'any 1985 quan Lindberg suggerí compondre una obra per a trombó i orquestra. Si en un primer moment es pensà en la possibilitat de refer i orquestrar la coneguda *Sequenza V* (1966), Berio va anar concebent, a poc a poc, una obra més ambiciosa i substancial, un veritable concert. L'estiu del 1999 va ser cabdal, perquè compositor i intèrpret van coincidir a Salzburg durant la representació de *Cronaca de luogo* (1998-99) i van poder treballar plegats en el projecte. L'any següent, després de vuit revisions de la partitura, l'obra quedava enllestida tal com avui la podran escoltar.

Guinjoan *Trencadís (1994)*

Joan Guinjoan és un dels escassos creadors de debò que tenim a casa nostra. Un dels compositors que s'ho ha guanyat a pols i que ara, amb setanta anys, pot permetre's mirar enrere i afirmar que pagaven la pena els esforços. I els qui el coneixem sabem que el camí no ha estat una bassa d'oli. Com s'explica que la seva òpera *Gaudí*, encàrrec de l'Olimpíada Cultural del 92, encara romangui al calaix, pendent d'estrena? Una dècada després solament se'ns permet escoltar aquest esplèndid ballet... i encara es tenen més ganes d'escoltar l'obra completa!
Trencadís és un magnífic calidoscopi sonor bastit sobre una complexa i precisa articulació rítmica, rica en guspires de color, en espurnes de llum orquestral que s'adeqüen al procediment homònim. Hi poden descobrir el món dels calderers, la ressonància de les campanes, els cops de martell per esmicolar les rajoles i una gamma cromàtica que, com en la ceràmica, ascendeix dels ocres als blaus del cel. I tot això mitjançant un tractament primer cambrístic, delicat i misteriós, del qual sorgeix a poc a poc la percussió i els sons retallats, amb silencis i amb *pizzicati* de cordes, i on lentament tot creix en densitat i intensitat sonores. Tampoc no hi manquen els moments màgics i els tocs humorístics. Però igual que en els edificis de l'arquitecte del Baix Camp, llum, color i forma, tot i semblar un caprici, són fruit del rigor i del càlcul. Guinjoan limita i estructura els materials per tal de moure's amb total llibertat.
Un homenatge sincer i agosarat, com els contorns gaudinians, on la pedra ha estat reemplaçada pel poder seductor dels sons.

Mussorgski / Ravel *Quadres d'una exposició (orq. 1922)*

En els nostres dies de tecnologia a l'abast de tothom, no ens hauria de sorprendre veure com algú s'afanya —en el millor dels casos, és clar— per despenjar el seu mòbil mentre sona el tema de la *Promenade*. No és tan probable, però, que aquest

hàbil usuari telefònic pugui recordar el rerefons d'aquesta obra i, menys encara, el cognom del compositor rus. Fem-ne cinc cèntims, perquè si existeix alguna música veritablement coneguda entre la producció de l'autor del *Boris Godunov* és, sobretot, aquest conjunt de peces per a piano escrites el 1874.

La col·lecció s'articula al voltant de deu números als quals s'afegeix, de tant en tant, el famós *Passeig*, presentat sempre de manera distinta. Els títols de les peces corresponen a les aquarel·les i dibuixos de Viktor Hartmann, pintor i arquitecte compatriota de Mussorgski. Però, és aquesta la versió més freqüent dels *Quadres*. Òbviament no, perquè la popularitat de l'obra rau, en part, en l'orquestració que Ravel en va fer l'any 1922. I vet aquí que entrem de ple en un terreny complex: les versions que alguns autors fan de l'obra d'altres.

Arranjament, orquestració, transcripció, reducció... Mots que, més enllà d'una demostració d'ofici, comporten una reinterpretació de la idea original, pròpia o d'altri. El joc de paraules italià és prou explícit: *traduttore/traditore*. Tanmateix, la recreació és un producte nou que respon a una determinada concepció de la música. Si això no fos així, com seria possible descobrir la *klangfarbenmelodie* i l'atomització contrapuntística en l'*Ofrena musical* bachiana arranjada per Webern? I què me'n diuen del segell indubtablement stravinskià que posseeix l'orquestració de les *Variacions canòniques* BWV 769A?

Però si hi ha un compositor que ha estat especialment fèrtil en l'art de transcriure, aquest és Ravel. De fet, un bon nombre de composicions seves són orquestracions de peces per a piano, des de la *Pavane pour une infante défunte* fins a *Ma Mère l'oye*. Gran coneixedor dels ressorts simfònics, el seus *Quadres* estan impregnats de refinament, mesura i fragància francesa, alhora que exigeixen un gran virtuosisme de l'orquestra per tal de garantir la correcta dosificació dels colors.

No és l'única versió de l'obra de Mussorgski, però sí que es tracta de la més reeixida. Per esmentar-ne dues de ben dissímils: la de Leopold Stokowski del 1939 i la del grup de rock simfònic Emerson, Lake & Palmer, enregistrada l'any 1971.

Benvolguts lectors, m'hauran de permetre que els recomani l'audició comparada de l'original amb les seves transcripcions orquestrals. No oblidin, però, les paraules que Borges pronuncià a Harvard referint-se a les traduccions poètiques: "Llegará un día en el que a los hombres les importen poco los accidentes y las circunstancias de la belleza; les importará la belleza misma." Escoltin atentament i decideixin què els està dient cada versió. Pensin i triïn —si creuen que cal fer-ho— entre color i blanc o negre.

Josep Maria Guix Aguilar

Ernest Martínez Izquierdo director titular

Compositor i director d'Orquestra nascut a Barcelona al 1962 i format al Conservatori Superior Municipal amb Antoni Ros-Marbà.

L'any 1985 inicià la seva carrera com a director d'orquestra amb la creació del grup Barcelona 216, especialitzat en la interpretació del repertori de cambra contemporani. El mateix any es va integrar a la JONDE com assistent de direcció. El 1988 obtingué la plaça de director assistent de Jesús López Cobos a la ONE i un any més tard, invitat per Pierre Boulez es va traslladar a París per treballar com assistent de direcció de l'Ensemble InterContemporani.

Com a compositor ha rebut encàrrecs del CDMC i de RNE, i ha representat a Espanya a la Tribuna Internacional de la UNESCO (1992) i en el projecte de la Unió Europea de Radiodifusió.

Com a director invitat ha actuat a les principals sales de concerts: al Théâtre Châtelet (París), al Royal Concertgebouw (Amsterdam), al Teatro Colón (Buenos Aires), al Queen Elisabeth Hall (Londres), al Konzerthaus (Berlín), al Konzerthaus (Viena), etc.

Dirigeix les principals formacions espanyoles i internacionals com l'Hèlsinki Philarmonic Orchestra, l'Orquestra Filhàrmonica de Minsk, l'Ensemble Contemporain de Montréal, l'Avanti Chamber Orchestra (Helksinki), l'Orchestre National de Lille (França), etc.

Des de l'any 1996 és director titular de l'Orquestra Pablo Sarasate de Navarra.

Christian Lindberg trombó

Considerat pel públic i la crítica com un dels millors intèrprets del metall del segle XX, el seu ampli repertori inclou des de la música clàssica més coneguda fins la contemporània més actual. El Concert per a trombó sol de Berio, dedicat a ell i estrenat el 1999, ha estat, posteriorment, interpretat per tota Europa així com Japó i Austràlia.

Altres concerts dedicats a ell com Another set to de Marc Anthony Turnage i Concert per a trombó d'Anders Eliassons han obtingut també una bona acollida. Com a compositor cal destacar la seva obra Mandrake in the corner per a dos trombons i el doble concert per a trombó i trompeta s'estrenarà al Festival de Sion (Suïssa) del qual ha estat nomenat co-director artístic.

Els seus projectes com a director d'orquestra inclouen una gira amb la Northern Simfonia i amb l'Orquestra Haydn a Bolzano. Té previst també oferir recitals com a solista de trombó al Concertgebouw d'Amsterdam a Oporto i a Liège, al Barbican de Londres.

Christian Lindberg col·labora per primera vegada amb l'OBC en aquest concert.